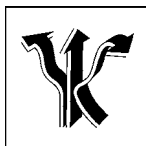

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

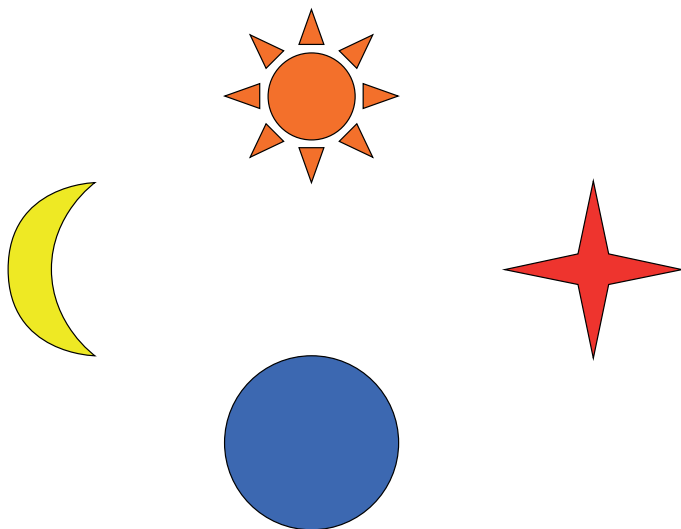
Українсько-Азербайджанський Інститут соціальних наук
і самоврядування ім. Г. А. Алієва

МАУП

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНОЗНАВСТВА

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
на базі кафедри українознавства*

Київ
ДП "Видавничий дім "Персонал"
2012

Редакційна колегія:

Бідзюра І. П. — директор УАІСНС, д-р політ. наук, проф.;
Шилов Ю. О. — зав. каф. українознавства, академік МКА, канд. іст. наук, проф.;
Соколовська К. М. — заст. зав. каф. українознавства, канд. іст. наук, доц., проф. МКА

Затверджено до друку Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 11 від 25.06.12)

Видання здійснене в рамках проекту “Наукові праці МАУП”

Актуальні проблеми українознавства: [звед. зб. матер. наук.-практ. Д-87 конф.]. — К.: МАУП, 2012. — 286 с.

Розкриваються історичні, теоретичні та методологічні аспекти українознавчої дисципліни не тільки як складової духовності українства, а й як феноменального явища світової цивілізації.

Проаналізовано роль і місце науки українознавства у розбудові демократичного суспільства суверенної європейської держави України.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

ББК 87я73

ЗМІСТ

І. П. Бідзюра Вступне слово	6	І. Алмаші Україна в трансрегіональному вимірі політики ЄС	76
Ю. О. Шилов Актуальні проблеми українознавства	8	Г. А. Гайдукевич Новая генерация украинцев и государственное двуязычие в Украине.....	82
В. Ф. Баранівський Українознавство як чинник розвитку політичної культури	19	О. М. Міхатуліна Порівняльне правознавство як засіб зближення трудового законодавства України із законодавством Європейського Співтовариства	92
Микола Дорошко Проблема соборності українських земель: історична ретроспектива і сучасний стан	23	Б. В. Бернадський “Українське питання” у роки Першої Світової війни (крізь призму політичної поліції)	96
А. П. Самодрин Від регіональної політики до регіонального самоврядування: кременчуцький регіон	32	Нгуен Куинь Май Энергетические региональные структуры безопасности Евразии.....	111
П. В. Пиріг До питання про становище українського козацтва в другій половині XVII ст.	43	І. М. Прядко Стан кустарно-ремісничої промисловості в Україні в період НЕПУ (у 20-х роках XX ст.).....	118
Л. Литвин Пошук національної самоідентичності українців (на прикладі віршів т. зв. поемічного комплексу 80–90-х років XVI ст.)	47	О. В. Безручко Українізація та інтернаціоналізація кіноосвіти у 20–30-х роках XX ст.	124
В. П. Руденко, І. Л. Винар Прадавні клейноди — сучасні символи Білої Церкви.....	53	Артем Панакін Ставлення української влади до польських військових формувань в Україні у 1917–1918 рр.....	133
К. М. Соколовська Формування української еліти засобами українознавчих дисциплін	60	Н. А. Дорошенко Історія виникнення спільних підприємств як фактора економічного зростання країни	138
В. В. Утвенко Виховання національної свідомості та гідності українців на засадах історичного досвіду	64	В. А. Гудов Сприйняття аварії на ЧАЕС світовою спільнотою та майбутнє атомної енергетики	142
І. О. Проценко Трансформація української освітньої ментальності	67		
Є. С. Костюк Діяльність Українського Червоного Хреста у 20–30-х роках XX ст.: соціальний аспект.....	70		

ТРАНСФОРМАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ

Актуальні проблеми українознавства, с. 67–69

Україна, як самостійна держава, ввійшла в регіональний і глобальний політичний, економічний та освітній простір. Логічним наслідком таких швидких трансформацій має стати зміна ментальності нації. У своїй відомій праці “Тектології” А. Богданов, аналізуючи світоглядні зсуви, зазначає, що “кожна зміна (системи) повинна розглядатися як особлива криза. Кожна неперервність може бути розбита аналізом на нескінченний ланцюжок криз”. [1, 253]. В умовах нечіткості стратегічних орієнтирів та завдань розвитку України особливим фактором виживання та адаптування до нових умов конкуренції стає національна освіта. Проте політичний процес іде в контексті відсутності розробки понятійного апарату національних інтересів, національної мети, в тому числі в освітянській сфері. Відсутній зв’язок між важливими практичними і науковими завданнями. Стан освіти в Україні фактично консервує процес відставання нашої держави. Україна входить у 4 % освічених і до 40 % найбідніших держав світу. Причиною цього є те, що 75 % людського, матеріального і фінансового ресурсу країни працює на 3-технологічний склад (30-ті роки ХХ ст.). Передові країни 80–85 % зазначених ресур-

сівкладають у 5–6-технологічний склад у так звану модель інформаційного суспільства і економіки знань. Україна у цей напрям вкладає 5–6 % ресурсів [2, 223].

За всіма невизначеностями щодо довгострокової перспективи розвитку національної соціально-економічної системи України та сфери її освіти, окрім загальноцивілізаційних і національних проблем, виділяють ряд загроз та базових специфічних чинників, що визначатимуть загальну траєкторію розвитку системи освіти на найближчі роки. Нині теорія і практика забезпечення національної безпеки зазвичай використовує таку термінологічну послідовність: “виклик” – “ризик” – “небезпека” – “загроза”. Вчений І. Б. Жилияєв пропонує адекватну і доцільну (з погляду теорії та практики безпеки) наступну послідовність у взаємозв’язку понять: “проблема” – “виклик” – “небезпека” – “загроза” – “ризик” [3–4]. Таким чином, знімається суперечність логічного і дійсного, яка полягає в тому, що поняття “ризик” має більш змістовне і менш об’ємне порівняно з поняттям “небезпека”.

Серед базових специфічних чинників виокремлюють істотні проблеми у правозастосуванні, а саме:

- зміна ключової парадигми, орієнтованої на запровадження концепції неперервної освіти [5], офіційно прийнятої ЮНЕСКО за основу стратегій та програм розвитку освіти;

- завершення переходу загальної середньої освіти України на 12-річне навчання; реформа вищої школи України у зв'язку з реалізацією положень Болонської декларації;

- застосування правил торгівлі послугами для ринку освіти у зв'язку з вступом України до Світової організації торгівлі (WTO); посилення впливу демографічної кризи; системна реформа, пов'язана із запровадженням обов'язкового зовнішнього незалежного тестування тощо.

Приєднання до WTO, природно, спричинили для національної системи освіти як позитивні, так і негативні наслідки. Ризики пов'язані зі змінами основних засад функціонування вітчизняної системи освіти, можливим погіршенням кількісних чи якісних характеристик освіти, її окремих елементів, а також суспільних відносин, пов'язаних з освітньою діяльністю, національних інтересів щодо її розвитку, або соціальними загрозами.

На деякі ризики, що виникають у зв'язку з примушуванням розвиненими країнами країн “третього світу” лібералізувати торговельні режими та відкрити внутрішні ринки, звертають увагу провідні іноземні фахівці. Так, Дж. Стігліц, критикуючи порядок міжнародної торгівлі, що склався, звертає увагу на фактичну нерівність учасників WTO та, зауважуючи, наскільки витратним для країн, що розвиваються, є вимушене

застосування стандартів і технологічних норм, що використовуються розвиненими країнами [6, 183, 192], пропонує не вимагати від цих країн лібералізації ринку послуг [8, 248]. Професор Колумбійського університету США Е. Хершенберг зазначає: “Навряд простим співпадінням є той факт, що країни, що розвиваються, вимушені відкривати свої ринки в тих галузях, в яких передові країни мають значні переваги” [7, 67]. Він також наголошує, що “освіта перетворилася у важливий ресурс, що відрізняє країни, що мають потенціал процвітання від тих, статус яких усе більше стає маргіналізованим” [6, 68], — і застерігає: “Лише сильні інститути управління забезпечують базову підтримку економічних акторів, що стоять перед викликами ринкової нестабільності” [6, 69]. Варто також зазначити, що ризики можуть бути наслідком не власне приєднання до WTO, а неадекватного чи некоректного застосування правил GATS / WTO в Україні чи інших країнах та неспівпадіння тлумачення і практичного застосування цих правил сторонам угоди. Необхідно враховувати, що окремі ризики є наслідком поєднання інших обставин, зокрема процесів глобалізації регіоналізації, що прискорюються.

Аналіз тексту GATS, графіків зобов'язань країн-членів у сфері освіти, інших нормативних актів WTO щодо освітніх послуг, а також аналітичних матеріалів дає змогу виявити наступні групи потенційних ризиків для національної системи освіти, що зачіпають: 1) статус навчальних закладів і правовий режим їх діяльності; 2) зміст освіти; 3) мовні питання

навчання; 4) якість освіти і кваліфікацій; 5) доступність якісної освіти; 6) розподіл фінансових ресурсів, отримання доходів від надання освітніх послуг; 7) зайнятість і статус освітян; 8) захист інтелектуальної власності українських викладачів і навчальних закладів; 9) якість міжнародної співпраці в освітній сфері. В умовах глобалізації активізуються і процеси маркетинга освіти, за якою вона розглядається як ринок, на якому надаються платні освітні послуги. Стає все більш зрозумілим, що відбувається еволюція глобальних та національних інституцій професійної освіти в напрямі “ринково орієнтованих систем” [7].

Усі зазначені чинники мають певне політичне, соціальне та економічне навантаження. З аналізу інерційних траєкторій висновується, що у найближчі роки реформування сфери освіти України буде супроводжуватися низкою локальних криз. А оскільки сама сфера освіти є підсистемою національної соціально-економічної системи, то кожна реформа цієї сфери в подальшому буде впливати на стан національної безпеки загалом і на ринок праці та правову систему зокрема.

Отже, завданнями держави має бути спрямування на освітні реформи різноманітних фінансових, адміністративних та технічних ресурсів. Завдання формування ефективної стратегії розвитку вимагає наявності відпрацювання тісного, постійного та рівноправного співробітництва представників влади і громадянського суспільства, невід’ємною складовою якого є інституції, що пов’язані

з освітою. Потребує вирішення питання щодо стратегії освітніх реформ та пов’язаного з цим кардинального вдосконалення правової бази національної системи освіти.

Література

1. *Богданов А. А.* Тектология. Всеобщая организационная наук. — Кн. 1. — М.: Экономика, 1989. — 304 с.
2. *Корнійчук О. П.* Вплив макроекономічного середовища на розбудову конкурентоспроможної моделі фондового ринку України / О. П. Корнійчук // Ринок цінних паперів України. — К.: КНЕУ, 2007. — № 1–2. — С. 27–42. — (Серія: “Макроекономіка”).
3. *Жиляєв І.* Ризики національної системи освіти у зв’язку з приєднанням до Світової організації торгівлі // Віче. — 2008. — № 18. — С. 50–54.
4. *Жиляєв І. Б.* Платное образование в Украине // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право). — 2003. — № 1. — С. 426–435.
5. *Всемирный доклад по образованию 2007.* Сравнение мировой статистики в области образования. — Ин-т статистики ЮНЕСКО, 2007. — 204 с. <http://www.uis.unesco.org/publications/GED2007>
6. *Косолапов Н.* Национальная безопасность в меняющемся мире (к дискуссии о содержании понятия) // Мировая эконом. и междунар. отношения. — 1992. — № 10. — С. 17.
7. *Хершберг Э.* Глобальная реструктуризация, знания и обучение // Вопр. эконом. — 2004. — № 8. — С. 68.
8. *Stiglitz J., Charlton A.* Fair Trade for All: How Trade Can Promote Development. — N.-Y., Oxford. Oxford University Press, 2005. — 315 p.